

Kwien of the fleas maakt samen met *De Waterdief* deel uit van de trilogie *Phossils koffer*. Op algemeen verzoek worden beide romans ook als aparte titels uitgebracht.

Kwien of the Fleas

(koningin der vlooiën)

Met het inleidende hoofdstuk uit 'Phossils koffer'

2022
FNX

Copyright © 2022 Jan Van Aken

ISBN 978 94 646 5896 5

11

Inleidende hoofdstuk uit 'Phossils koffer'

Kwien of the Fleas

'koningin der vlooiën'

41

'Αναβασίς

151

Καταβασίς

‘En wat met de compromisloze nieuwsgierigheid van de lezer?’ Roald Phossil was kansloos, als een slak in de pekel. Nieuwsgierigheid verdroeg geen toegevingen. Dus had hij in feite twee keer hetzelfde gezegd. Zijn argumenten werden slordiger en zijn positie daardoor hopeloziger. Of was het omgekeerd? Het lag hem allemaal te nauw aan het hart zodat redelijkheid moeilijk werd. Hij had gisteren in het restaurant de aftocht al overwogen, maar de beleefdheid en de alcohol geboden hem in het gareel te blijven. Zijn beneveld geweten had hem de hele nacht wel zo blijven opjagen, dat hij tegen de ochtend ondanks de hoofdpijn zich voorgenomen had kleur te bekennen. Zo was hij bij aankomst meteen naar de vierde verdieping getogen. Via de trap. Dat moest de overtuiging stimuleren. The uphill struggle. Alles beter dan de fnuikende werking van een lift.

Hij wist dat wroeging en zelfbeklag de volgende dagen anders toch ongemeen hard zouden terugkeren. Daarom dat hij het zichzelf niet zou vergeven als hij vandaag niet tot het uiterste was gegaan.

Phossil hoopte dat Lloid Sharpo zijn zenuwachtigheid niet opgemerkt had, maar er waren voldoende redenen om van een doorwinterde ceo het tegendeel te beweren. Hij voelde zich opnieuw de uitgeputte bokser die enkel nog aan de weigering van opgave probeerde vast te houden. Hij was tenslotte zelf weer in de ring gestapt.

Het elektrische bovenstel van tram 15 schoof geluidloos boven de vensterbank voorbij. Op Lloids te grote bureau lag verrassend genoeg geen enkel boek. Op de vloer daarentegen wel. De stapels doorbraken het patroon van het nieuwe vasttapijt dat volgens de verspreide brochure vakkundig het stof in de vezels vasthield. Het embleem van de uitgeverij herhaalde zich in een ogenschijnlijke willekeur. Aan de muurkant was enkel de linkerklauw van de oprijzende phoenix te zien en het toonde zich

als een monsterachtig insect, half verstoken onder de plint. Hij had zich de vorige keer ook laten vangen.

Er was een machine speciaal voor dit materiaal ontworpen om de opgestapelde meuk er hamerend weer uit te verwijderen. Vrij van alle allergenen! De raad van bestuur was laaiend enthousiast geweest. Phossil had nooit de illusie van een stofvrije ruimte gekoesterd. Hij stond wantrouwig tegenover het systematisch klinische onderhoud van de werkvloer. Hij gunde zijn habitat de veelbesproken biodiversiteit en kreeg het op die manier verkocht aan April. De Angolese van de poetsfirma die dagelijks rond vier uur in de namiddag met een mengeling van ontzag, meelij en opluchting zijn eigen beladen werkblad monsterde. Wat niet vrij was, moest niet gepeetst worden. Phossil wist dat haar veel te strakke timing zich in vierkante meters vertaalde en schoof haar zo stiekem extra tijd toe, die ze meestal genereus opsoupeerde met een veel te persoonlijke vraag naar de toestand van zijn ex-vrouw. Allis had haar lang geleden aan deze job geholpen. In feite had hij alle deuren op een kier gezet zodat ze in de uitgeverij kon werken en niet elders, maar het was Allis die haar aan Darols schoolpoort het heugelijke nieuws had overgemaakt.

Roalds bureau bevond zich twee verdiepingen lager. Zijn werkblad had zelfs bij zijn aanstelling nauwelijks daglicht gezien. Het was een erfenis van de beruchte Rudiger Faulbach, die alle hoeken met achterstallig en vooral dubieus werk had volgestouwd en daarom ook pas na een volledig uitgespeelde vakbond met milde dwang de laan was uitgestuurd. Hij mocht dan wel diens kantoor overgenomen hebben, het werk moest deze keer wel gebeuren. En grondig. Onder voorlopig contract, met onaangekondigde steekproeven achter de hand. Dus lezen, lezen en nog eens lezen én tweewekelijks verslag uitbrengen van de magere oogst, om daarna opnieuw te lezen.

Hij kreeg Faulbachs 'verloren dossiers' verrassend snel verpatst. In de weken na diens ontslag vielen de meest uiteenlopende vrouwentypes binnen om uiteindelijk een verloren gewaand verleden schoorvoetend weer op te eisen en deskundig af te sluiten. Alsof ze het ontslag met hun eigen ogen moesten gecontroleerd hebben. Inderdaad. Faulbach was niet meer. Roald wist niet dat een uitgeverij uit zoveel afdelingen kon bestaan.

Dat manuscripten op de grond lagen, kon Roald niet verdragen. Papier op de vloer krijgt meteen een minderwaardige reputatie. Neem al gewoon een ongebruikt vel wc-papier. Daarom bleef zijn kantoorvloer leeg. Ook tijdens Faulbachs detoxperiode en ondanks de dagelijkse toestroom aan manuscripten. Hij wist bovendien als geen ander hoe intens het schrijversambacht kon zijn. Hoe de uitgewrongen fictie elke vezel van de schrijvende mens maandenlang kon tormenteren en daarvoor alleen al alle respect verdiende. Om nog maar te zwijgen van de verlamdende stilte voor de publicatiestorm die zelden komt. Roald nam zijn taak ernstig en las zich de ziel uit het lijf.

Hij vroeg zich af welk kantoor April uiteindelijk het liefste poetste. Het zijne bood dan misschien meer manoeuvreer ruimte, maar hij wist dat zij sowieso weinig voeling had met de nieuwe technologie en dat haar roots de natuurlijke aanpak omarmde. Hij hoorde haar al een of ander Angolees oogstlied aanheffen en Lloids stapels een voor een op zijn bureau leggen. Ze had het bukken geleerd in de rijstvelden van haar voorvaderen. April was een bijzondere meid. Haar gezang klonk melancholisch. De redenen van die zwaarmoedigheid verzong Roald er zelf bij. Allis wist er waarschijnlijk meer van. Maar zijn bureau was geen schoolpoort. En Roald zelf geen prater. Anders had hij haar met gemak uitgehoord. Hij had woorden te veel. Dat was het. Daarom zweeg hij. En dat speelde hem nu ook parten.

De foute stijlfiguur had, achteraf gebleken, de sympathieke doorslag gegeven. Vrij van alle allergenen. Papier doet trouwens veel stof opwaaien. Een mens heeft er geen gedacht van. Lloid Sharpo wel.

‘Onvoorspelbaarheid, Roald, kunnen we missen als kiespijn.’ Lloid Sharpo was een rijzige Hollander en zijn tweeklank ergerde Roald al van bij zijn aanstelling. Ook die heldere directheid uit het noorden gaf hem rillingen. Een kille waarheid waartegen hij zich kleden moest. ‘Waarom ons onderwerpen aan grillen als we zelf de leestrends kunnen bepalen? We mogen dat voordeel toch niet zomaar uit handen geven?’

De Nederlander schouwde ondertussen de uitdunnende platanen van de boulevard waar zijn kantoor op uitkeek. Hij stond met de handen in de zakken voor het grote raam. De uitgeverij en het gebouw waren te klein om een indrukwekkende skyline te bieden, maar het vogelperspectief was daardoor interessanter.

‘Trouwens, ik geloof niet in dat compromisloze. En zeker niet als er geld mee gemoeid is.’

Roald volgde vanuit de bezoekersstoel de perfect uitgelijnde strepen op de rug van Lloids kostuum. Hij moest denken aan de zelfverzekerde Grey uit die foute film. Hij had hem deze morgen misschien zichzelf uit het overvolle tramstel zien wringen. ‘Alles heeft een verhaal nodig. Ook het verhaal. Stilte bestaat niet meer. Er zijn te veel roepers. De mensen zijn het luisteren moe. Daarom, als je roept, moet je zorgen dat je gehoord wordt. En daar heb je aandacht voor nodig. Van welke aard ook. En zoals we allemaal weten, primeert vooral dat laatste,’ zei de man die aan het hoofd van de grootste uitgeverij van het land staat, maar Roald zweeg. In de plaats daarvan veerde hij recht. Waarom was hij toch ook gaan zitten? Hij wilde zijn ronde overeind blijven. Zolang hij op beide benen stond, had hij spreek-tijd. Hij dacht na over uitvallen, over baanbrekende titels die

de uitgeverij ooit groot hadden gemaakt en over de onverbiddelijke eisen van auteurs die vandaag ondenkbaar geworden zijn, maar die tot eindeloze nachtelijke discussies hadden geleid en het bedrijf op de scherp van de snee hadden doen balanceren. Hun legendarische vloeken en het evenredige drankgebruik dat op verplaatsing pas echt losbarstte. Nu blijft het allemaal binnenskamers. Zoals het huishouden van een politieke partij.

Hij miste zelf nu ook de durf en radheid. De kater had hij met twee gram paracetamol weggespoeld, maar dat had alleen de pijnlijke symptomen weggewerkt. Het was volgen geblazen en ontwijken, indien mogelijk.

Hij wilde naast de grote Lloid Sharpo komen staan. Dat het misschien beter was hem via de echo van het grote raam frontaal te pareren in plaats van hem lafhartig tussen de opgemaaten schouderbladen te benaderen. Het had misschien wel iets, verzon hij, samen boven het onverschillige voetvolk het tanende Avondland te bekampen. Een lege tram reed in de andere richting en deed de dorste bladeren opwaaien.

Roald was op een halve meter achter de manager blijven staan. Zijn parfum had hij de vorige avond ook opmerkelijk gevonden. De geur eiste meteen de bovenhand zonder opdringerig te zijn. Het was eerlijk gezegd goed zo.

Zijn werknemer stond dicht genoeg om zijn spiegelbeeld te kunnen aankijken.

‘Vertel me eens waarom je gisteren in het restaurant die Italiaanse wijn gekozen hebt. Die Pomario uit 2016?’

Dat moest de finale uithaal zijn. Waarom wist hij nog niet, maar de zelfverzekerdheid waarmee hij de vraag stelde, deed hem al door de knieën gaan. De intonatie drong een afronding op.

Sharpo onthield alle data. Kwesties die aanvankelijk banaal voorbijflitsten, maar achteraf het verschil maakten. Sharpo had gelijk. Welke redenen had hij in zijn hoofd gehaald om de dag voordien toch voor die Sangiovese te gaan? Het was sowieso

een gok geweest. Het gezelschap had hem in die oncomfortabele situatie geduwd. Voor hij het besepte, hield hij een open wijnkaart in handen en werd er naar hem geluisterd. De gin had hem zonder verpinken over de Alpen gekatapulteerd, naar een vakantie nog met Allis in Citta della Pieve, het terras met de truffelpizza. Umbrië was het toverwoord op de kaart geweest. Dat moest hij toegeven. Umbrië zonder meer. Hij had in de marge van zijn beslissing zelfs een fractie verteld van wat de roes beeldig had weten op te roepen. De rest was flauwekul. De boeiende afdrank, de terroirs of de taatheid der tannines, laat staan het opgedrongen huwelijk met rood vlees, want hij was de enige die vlees besteld had. De keuze was gelukkig duur genoeg om zijn amateurisme te maskeren en elke mogelijke teleurstelling vrij te kopen. Roald was nooit een bewuste wijn-drinker geweest.

Het gezelschap was hem nochtans niet zo onbekend dat hij zich eindeloos moest profileren. Zijn aanwezigheid aan tafel had uitsluitend met de gewichtigheid van de gast te maken gehad. His Lordship Pol Hais had speciaal de oversteek gemaakt om in het vooruitzicht van de Brexit zijn positie bij de uitgeverij veilig te stellen. Hij had tegelijkertijd in zijn kielzog een Spencer-vertegenwoordiger meegebracht om de laatste nieuwe update van diens e-readersoftware voor te stellen. De uitgeverij had twee jaar geleden een groot contract met de firma afgesloten en had zelfs in het geheim een eigen productiehuis uit de grond gestampt om die interne samenwerking concreter te maken. Enkele collega's van Phossil waren kort nadien benaderd om mee te werken. Hijzelf kreeg een mail met een officiële zwijgplicht in bijlage. Het laatste wat hij erover had opgevangen, was dat ze zichzelf *De Wolven* hadden genoemd. En dat het logo een meisjesprofiel met een roodkapje zou zijn. Het broodmandje en de fles olijfolie moesten plaats ruimen voor de laptop uit Engeland.

Het scherm stond verticaal, in het midden van de tafel zodat die nog kleiner werd dan ervoor.

Er was gekozen voor de betere Italiaan om de hoek die binnen de eigen bedrijfscultuur meestal voor de lancering van nieuwe uitgaven of debuten werd bezocht. Er lag gelukkig geen vastta-pij, maar authentiek tegelwerk van een Antwerpse voorkamer uit de tweede helft van de negentiende eeuw. De bril van de patron veranderde met de dagmenu's en lag vreemd genoeg steeds werkloos op zijn zuiderse haardos naar het hoge plafond te staren. Toch had hij alle details gezien en gehoord. Zijn plaats was tussen restaurant en keuken. Niets vertrok zonder zijn stilzwijgende goedkeuring. Wanneer iemand binnenkwam, wierp hij hem alle zuiderse hartelijkheid toe, met de walm van look, oregano en uien in het kielzog. Hoewel hij nooit kookte, droeg hij de titel van beste pizzamaker met verve. Hij verliet ook enkel zijn post om ostentatief een ijsgekoelde fles limoncello in het midden van de afgeruimde tafels te zetten. 'De la casa!' roept hij dan. En iedereen voelt zich opgenomen in de grote familie die de Italianen van de wereld gemaakt hebben. Of toch van een groot deel ervan.

Doloris was er natuurlijk ook bij. Alles wat met het buitenland te maken had, passeerde via Miss Halp. Niet dat ze de Brexit had voorspeld, laat staan zou kunnen tegenhouden, maar ze was verrassend genoeg van zoveel meer op de hoogte dat ze elke buitenlandse gast met gemak avondvullend van wederwoord kon dienen.

Doloris oogde nog diplomatischer dan Sharpo. Misschien omdat ze een vrijgevochten vrouw was en voor de timide Roald daarom al helemaal onbereikbaar leek. Hij kende haar al jaren van op de werkvloer, maar zij was voor hem van bij hun eerste kennismaking al een dame buiten categorie. Daar kon zelfs een geslaagde wijnkeuze weinig aan veranderen. Sommige mensen hebben een uitstraling die bij elke nieuwe ontmoeting alleen

maar groter wordt, omdat je ze stiekem benijdenswaardig bevestigt.

Ze zag er meer dan goed uit voor haar leeftijd. Gezien de bewust gescheiden status én het moederschap van een puberende tiener tweeling schatte Roald haar vooraan in de veertig. Ook zonder die voorzichtige aanname wist ze hem altijd positief te verrassen met haar hartelijke, maar verlamdende charmes.

Daar had haar décolleté die avond waarschijnlijk ook mee te maken. Hij dierf er geen moreel oordeel over te vellen. De jurk zat haar als gegoten. Wat wist hij trouwens van vrouwenkieren af? Allis had dat voor hun huwelijk ook al begrepen.

De Britten hadden het in ieder geval niet aan hun hart laten komen. De snoodaards waren strategisch over haar gaan zitten. Zij hadden gedaan wat Roald in dit #MeToo-tijdperk nooit zou overwogen hebben. Na de tweede gin had hij hen ervoor openlijk benijd en had hij zichzelf de eerste loensende blikken toegestaan. Zeker toen de twee de wijnkaart strategisch hadden doorgespeeld en het kleine gezelschap hem zo had klem gezet, gunde hij zichzelf een intieme beloning.

‘It registers really alles.’

Hais’ Nederlands vertoonde meer en meer barsten naar mate de avond vorderde. Hij wilde sympathiek overkomen, want zijn landgenoot sprak uitsluitend Engels. Een goede zet van de Engelsen om een vertegenwoordiger geen buitenlandse taal te laten leren. Alsof de wereld met Brexit Groot Brittannië verlaat en niet omgekeerd.

‘Alles?’ Mijn kloten, ja, dacht Roald. En hij zag Doloris lachen, waarschijnlijk niet om zijn ingehouden gedachte, maar door de met ijs gekoelde limoncello.

Niemand kan in de ziel van de lezer zien. Net zomin ze nu in de mijne kunnen kijken. En maar goed ook. Roalds houding loog er niet om, maar hij moest beleefd blijven. Hij was aan de zij-

kant van de vierkanten tafel gesukkeld. ‘Cinque!’ hadden ze geroepen en de ober had vliegensvlug een vijfde stoel erbij geschoven. De Italianen zijn meesters in flexibiliteit. Hun vermogen tot aanpassen ligt mee aan de basis van hun wereldwijde aanwezigheid. De stoel zat ongemakkelijk en de bediening was niet gewend om hem op die plaats te hebben. Telkens het personeel hem passeerde, zweefden de borden boven zijn hoofd. Zowel lege als gevulde. Van gloeiendhete fritata tot dampende pastaschotels. Heel af en toe beroerden ze elkaar. Bij de limoncello had de patron onverschrokken zijn volle gewicht op Roalds schouder gelegd om de overbrugging te overleven.

Hij sloeg zijn blik weg van Hais, maar belandde tussen Doloris’ borsten.

De Engelse vertegenwoordiger van de Spencer-applicatie had zich bij het aperitief al niet kunnen inhouden en nu bij het dessert wist hij opnieuw alle aandacht naar zich toe te trekken. Roald was zijn volledige naam vergeten. Na de gins werd het Dave en dat is de rest van de avond zo gebleven.

‘Wanneer je met de lectuur begint, tot wanneer je het boek uithebt. Hoelang het duurt eer je naar de volgende pagina gaat, de gemiddelde leessnelheid onder andere, maar ook waar de lezer van zijn gemiddelde afwijkt, en welke bladzijden dus sneller gelezen worden, of slordiger als je wilt, en welke fragmenten meer tijd nodig hebben. Waar pauzeert hij in het verhaal en waarom net daar? Waar haken lezers af en waar nooit? Als we die informatie samenleggen naast het leesgedrag van andere lezers van hetzelfde boek, dan krijgen we de perfecte verbruiksanalyse van het product.’

Verbruiksanalyse. Roald huiverde bij het woord. Wanneer zou het ooit weer eens over inhoud gaan? Hij verwonderde zich al de hele avond over de dunheid van Daves laptopscherm en zag plots een flauwe verklaring voor zijn gebrek aan diepgang.

‘Lezers maken we blij met gratis uitgaven in ruil voor hun persoonlijke data. Extra gegevens krijgen we via onze partners. Als we voldoende data verzameld hebben - en binnen de UK is dat waarschijnlijk al eind volgend jaar - kunnen we van al onze verkochte e-boeken voldoende profielen samenbrengen. Dan weten we perfect wat echt graag gelezen wordt en wat niet en vooral door wie.’

‘We zijn ondertussen zelfs al aan het grote experiment begonnen waar ik vorige keer over sprak. Op basis van de logaritmes die we nu al beheersen, is een computer enkele klassiekers aan het herschrijven. Noem het vertalen naar onze tijd. Of ons lezerspubliek.’

‘We beginnen met dezelfde beginsituaties, dezelfde locaties en historische periode. We brengen ook kenmerken van personages uit de eerste hoofdstukken in en draaien dan de eerste synopsissen eruit.’

Hais viel geregeld in als hij dacht dat Daves termen te technisch werden en diens enthousiasme de verstaanbaarheid dreigde te ondermijnen. Hij vertaalde de procedure naar zijn eigengereide Nederlands en bewoog zijn handen alsof het om een broodsnijmachine in een supermarkt ging. Sharpo en Doloris hingen aan zijn lippen. Ze zaten natuurlijk ook strategisch voor het haar-scherpe computerscherm gekluisterd.

‘En aan welke titels denken we dan?’

Doloris nam soms Sharpo’s manier van spreken over. Er kwam een Hollands laagje op zitten. Het zat hem niet alleen in de tongval, maar ook in de formulering die het familiale gehalte van hun formele contacten nog meer in de verf zette.

‘Wel, om eerlijk te zijn, lukt het niet bij alle verhalen even goed. Maar we hebben een veelbelovende versie van Lord of the flies. Het is te zeggen. Meestal moet je een kleine kwinkslag in de basissetting steken, anders krijg je een ondermaats afgietsel van het origineel.’

‘En wat is hier de kwinkslag? Een oudemannenkoor?’

Phossil zag de bui al hangen. Een verkoopbaar verhaal met een eiland vandaag betekent alleen maar iets met een gigantisch *temptation*-gehalte.

‘Nee, veel beter. Girls!’

‘Schitterend idee!’ riep Doloris enthousiast. ‘En zingen ze ook in een meidengroep?’

‘Good heavens, no!’

Dave lachte zo luid dat zelfs de Italianen opkeken.

‘Ze zijn gewoon heet. Finalisten van een schoonheidswedstrijd. Allemaal in een vliegtuig. Bam!’

Eindelijk sloeg hij zijn laptop dicht. Waarschijnlijk deed hij die truc bij elke verkoopspraat.

‘Alleen op een eiland. En maar zien te overleven. Amazing toch?’

Of dat dan de bedoeling was? Roald had veel vragen, maar dierf ze niet te stellen. Zijn jarenlange vermoedens en daaruit ontsproten doembeelden werden meer en meer bevestigd.

‘En?’

Lloid Sharpo keek hem nu recht in de ogen, maar Roald Phossil wierp op zijn beurt de blik naar buiten.

Of was Doloris tegenover de Britten gaan zitten? Dat herinnerde hij zich plots niet meer. Het maakte wel een gigantisch verschil uit. Misschien dat hij het zo geïnterpreteerd had en dat hij de Britten zijn eigen onderdrukte geilheid toedichtte.

Roald stamelde uiteindelijk iets over de uitgesproken tannines en de memorabele impact van de kleihoudende Umbrische terroirs. Hij gokte op klei, maar beloofde zichzelf het meteen na het verlaten van Sharpo’s bureau op te zoeken. Hij loog over het geslaagde huwelijk met zijn tagliata en normaal gesproken moest de robijnrode kleur er ook nog bij, dacht hij, maar dat zou hem te ver leiden. Zoals gezegd, in deze tijden kon hij Doloris’ geverfde lippen er echt niet bij betrekken. Laat staan haar

knalrode parelsnoer dat pijnlijk had afgestoken tegen haar blanke boezem.

‘Het weekend zal je goed doen, Phossil. Ik heb de indruk dat een burn-out zich in oktober telkens duidelijker aftekent. Die laatste rechte lijn naar de boekenbeurs doet je echt geen goed, he. Ga je ergens heen? De kop vrij maken?’

De Hollander communiceerde openlijk over zijn eigengereide kijk op de zaken en die eigenzinnige trefzekerheid kleurde in vele gevallen de inhoud van de meeste zakelijke ontmoetingen. Phossil weigerde zich bij diens diagnose neer te leggen. Gefnuikte weerstand betekende nog niet verslagenheid, maar een nieuw strijdplan had hij niet.

‘Nee, gewoon thuis voor de buis,’ loog hij. Als het rijmt, moet je opletten! De oprechtheid van de woorden wankelt, wanneer vorm de bovenhand neemt. De taal verliest grip op de rijmplek. Hij had lang genoeg op deze kwestie liggen piekeren dat de replicken stilzwijgend in hem opborrelden. De lang geplande citytrip naar Londen met zijn zoon verzweeg hij ook. Het zou alleen maar olie op het burn-outvuur gooien. Zijn gescheiden status, de strijd om het evenwichtige hoederecht of de loodzware alimentatie die haaks op de uitstap stond. De verwijten en oorzaken zag hij bij de Nederlander al klaarliggen.

‘Als je thuisblijft, ga ik je toch wat meegeven. Een misnoegde lezer is een kritische lezer. Hier is de e-reader met die herschreven versie. Bekijk het eens en breng me na het weekend verslag uit. Niets officieels, gewoon onder ons. Ik neem je terug mee naar die Italiaan. Jij en ik, alleen. En dan drinken we een betere fles. Ik heb de indruk dat je wat appreciatie kan gebruiken. Ondertussen hoor ik wel wat je ervan vond. Wat denk je?’

Sharpo stopte hem een wit kartonnen doosje toe. Het had iets klinisch. Naamloos. Ondefinieerbaar. Enkel een roodkapje in het midden van het doosje.

‘Er zit naar het schijnt een hele handleiding bij, maar daarvoor moet je het wel eerst aan de praat krijgen.’

‘Typisch.’

‘Zeker tien uur opladen, zeiden ze om de maximale levensduur van de batterij te kunnen garanderen.’

‘En dit is dus die Lord of the flies-versie?’

‘Inderdaad. Maar ik heb onze mensen wel volledig vrij spel gegeven. Ze moesten zich enkel aan de nieuw uitgerolde synopsis houden. Voor de rest mochten ze de inhoud naar hun hand zetten. Jij bent een van de eersten die de tekst in handen heeft. Dus lippen op elkaar en zeker niet kwijt spelen. En denk nu niet meteen aan een proefkonijn. Beschouw het gerust als een eer dat ik dit aan jou geef. Jij bent misschien wel de meest kritische lezer van het bedrijf. Als het jou kan overtuigen, dan zijn we meer dan in ons opzet geslaagd. Kan het jou helemaal niet bekoren, dan praten we na de boekenbeurs wel verder.’

Roald huiverde bij het woord bedrijf. Hij voelde zich in de verste verte een werknemer die in dienst was genomen om winst te maken.

‘Wat doe jij om te overleven?’ had een schoolvriend op een reunie ooit gevraagd. ‘Ik werk voor een uitgeverij,’ was het enige dat er toen uitkwam. De andere sprong ontgoochelend op zijn boeiende en bloeiende branche van de chemie en de vele applicaties die hun verbindingen wereldwijd mogelijk maakten. Het verdiende duidelijk goed, want hij vermeldde zijn exotische vakanties erbij alsof die bij de job hoorden.

Goede verhalen ontdekken en verspreiden, dat was waarschijnlijk de meest correcte beschrijving van zijn vooropgestelde levenswerk. Alleen was die definitie van een goed verhaal zo walgelijk herdefinieerbaar. Door zijn eigen opgebouwde leeskilometers, maar vooral ook door de koers die het uitgeversbedrijf op de literaire wateren probeerde uit te zetten. De twee visies

waren in ieder geval de laatste jaren meer en meer uit elkaar gegroeid.

‘En is er hier ook een Piggy bij?’

‘Ik ben benieuwd om dat maandag allemaal van jou te horen.’ En ondertussen leidde Sharpo Phossil vakkundig naar de uitgang.

Lloid Sharpo had hem een spiegel voorgehouden, een vals geweten geschopt. Hij was met eigen wapens neergelegd. De Pomario was inderdaad te duur geweest voor wat de kaart beloofd had. Hij had zich laten meevoeren door de roep van het etiket en de complexe psychologie van de consument. Schaamte was een groot woord, maar hij had toch moeite met de toegeving dat hij zich had laten leiden door bijkomstige argumenten die hij in zijn eigen branche zo hardnekkig verachtte. Hij gunde zich bovendien niet het excuus van de beneveling door de alcohol. Het was *des Menschen*. Dat was misschien nog het ergst van al. We werden professioneler in het inpakken. Wat deed er niet toe, zolang de werken presentabel bleven ogen, zij de echo's van de moderne leeshonger voldoende respecteerden en ze inhoudelijk uiteraard een minimum aan kwaliteit garandeerden. Dat laatste moest er gelukkig toch nog bij, maar het stond niet meer bovenaan. De moed voor een verantwoorde burgerlijke ongehoorzaamheid, de durf voor het onvermijdelijke risico of zelfs het noodzakelijk corrigeren, noem het heropvoeden, van de tanende lezersmarkt stonden niet meer vooraan in het rekenblad. Men zat in een neerwaartse spiraal, net zoals het onderwijs, maar dan op een ander vlak. En nu zat hij met een vreemd ogend boek opgescheept waar hij vooraf al aangestuurd werd om het goed te vinden.

De uitgeverij was inderdaad onherkenbaar veranderd. Dat had hij ondertussen voor zichzelf ondubbelzinnig toegegeven. Hij wist alleen niet in hoeverre hij een remedie, dan wel de medeplichtige zondaar of het onschuldig verziekte orgaan zelf was.

Hij kon sinds zijn gesprek met Sharpo alleen maar terugdenken aan de voorbije zomer en zijn notenboomgesprekken met Robin, Rosie en Richard in het warme Frankrijk. Dat mensen op een of andere manier trekken beginnen te vertonen van dingen die ze produceren.

‘Het is zoals bij honden en hun baasjes. Die lijken ook op elkaar.’

‘Dat is een mythe.’

‘Dan een mythe die voor meer dan de helft van de gevallen klopt. Kijk naar Annette en haar beesten. Ze houden elkaar in een solide staat van opwinding. Deze ochtend was nog maar eens het levende bewijs.’

Annette was de buurvrouw van het domein waar ze verbleven en elke dag zich ervan wilde gewissen dat de buitenlanders nog daar waren. Een opdringerige afwijking ten gevolge van veel te stille winters die haar met veel liefde vergeven werd, al was het omdat ze telkens met de komst van de lentezon een succesvolle patisserie opstartte en de schaduw van de notenboom van haar voortuin tot een uitnodigend terras omtoverde.

Phossil had geen idee of Rosie en Robin een hond hadden. Als dat zou zijn, gokte hij op zo’n wakkere whippet. Alert en uitermate leergierig. En vooral een gegarandeerde aanspraak op doelgerichte energie. De gewiekste jachthond. Hij had het Britse koppel op vakantie op een zuidelijke uitzonderlijk snikhete heuvelrug in Lake District ontmoet. Beiden bepakt met een obese rugzak. Nadien voor Phossil een wonder dat alles wat ze meestorsten, erin paste.

Iets of iemand had hun wegen in de onooglijke mooie Keska-dalevallei in Lake District laten samenvloeien en de anders vluchtige ontmoetingen tussen wandelaars was deze keer een fijn uitgesponnen begroeting geworden. Het enige langgerekte

steile heuvelpad had hen langs de onvermijdelijke Brexit-kwestie gestuurd om uiteindelijk na meer dan een half uur gelijkgezindheid door een tweesprong uit elkaar te worden gehaald.

Drie weken later zat hij samen met hen aan een en dezelfde tafel in het midden van de Dordogne. Een geanimeerd gesprek zoals ook toen op de heuvelrug, maar nu over *printers and printers* en de mysterieuze relatie tussen hun inborst en de producten die ze maakten.

De reden waarom ze daar waren, was een bizarre collectie van een handvol antieke drukpersen, de ene al wat indrukwekkender dan de andere. Van *an old Arab* tot *the robust Heidelberg*. Artificieel bij elkaar gezet in een onooglijk schuurtje naast een indrukwekkende door water aangedreven oude papierfabriek.

Robert, een Parijzenaar op rust, had het hele complex kort na zijn pensioen in vervallen staat gekocht en er zijn derdelevenswerk van gemaakt om de watermolen weer draaiende te krijgen. Hij wilde het domein een museale status geven voor excentrieke tentoonstellingen en vernissages. Hij had die zomer het halve communale renovatiebudget opgesoupeerd aan de aanschaf van een aantrekkelijke 18^e-eeuwse erotische papierwaaiercollectie en ontving in de rustiek herstellde fabrieksruijme trots zijn nog meer excentrieke Parijse vrienden, want in Parijs en omgeving waren authentieke papierfabrieken zo goed als onbestaande, maar de interesse voor pikante parafernalía was er gelukkig nog brandend actueel.

Hoewel Pierres museum de nodige artistieke gewichtigheid ambieerde, was het originele papier uit de fabriek oorspronkelijk uitsluitend bedoeld geweest om Franse worsten mee te verpakken. De laatste rol hing nog steeds als stille getuige van een rijkgevuuld verleden op het einde van de gigantische machinerie. Het domein leverde beeldspraakgewijs nog steeds een soort verpakkingsmateriaal. Robert was duidelijk iemand die zich na zijn pensioen nog steeds graag liet vergezellen door de groteren

der aarde, al was het maar om zijn eigen tanende persoonlijkheid te camoufleren. De erotische waaiercollectie kon geen betere metafoor voor zijn nieuwe levensfase zijn, had zijn vrouw Annette met een knipoog aan ons toevertrouwd. Phossil was door Robert koel maar beleefd begroet, toen Robin hem introduceerde als Belgische uitgever. Roald Phossil deed duidelijk weinig bellen rinkelen. Enkel Antwerpen was een dankbare brug naar zijn eigen selecte gezelschap die hij de avond voordien hoogstpersoonlijk op een rondleiding had getrakteerd.

Het belendende schuurtje had uiteraard ook een indrukwekkende make-over gekregen. Hij had de verwaarloosde loden letters en hun kasten opnieuw een hoopvolle reden van behoud gegeven door de ruimte te voorzien van enkele oude drukpersen van uiteenlopende afkomst, allooi en ingeniositeit.

Het was daar dat Richard op de proppen was gekomen. Hij was de voorzitter van een Europese societeit van ambachtelijke drukkers, een vereniging waarvan Phossil dacht dat zulke organisaties niet meer bestonden. Ze hadden een website en de leden wisselden bizarre data en illustraties uit om hun voorliefde voor het artisanale gedrukte werk met elkaar te delen. Op het eerste gezicht een morele paradox, dacht Phossil, maar Richard stond bij manier van spreken met beide voeten in beide werelden. Het digitale drukken was onlosmakelijk verbonden met de ingenieuze technieken en inzichten van de eerste semi-geautomatiseerde letterzetmachines. Hij had de overgang zelf meegemaakt, die goede ouwe Richard.

Richard was de belichaming van het drukkersambacht en droeg de titel van voorzitter in alle bescheidenheid. Als Robin Richard niet op die manier had voorgesteld, dan had Phossil het waarschijnlijk pas geweten toen hij net voor zijn vertrek het zelfgedrukt naamkaartje uit Richards beïnkte handen aangenomen had, bij gebrek aan een pen in de buurt. Hij vond het een gek idee. Een drukker zonder pen!

Zijn handen droegen zo goed als altijd inktsporen. Niet alleen op drukdagen, zoals toen in de Dordogne, maar ook, zoals later bleek, op drukloze dagen thuis in Engeland. Hij was de meest gereserveerde en berekende mens die Phossil ooit ontmoet had. Zo duurde het een tijd voor hij, zeg maar, openbloeide. Alsof zijn letters eerst per lijn uitgeteld moesten worden en in een drukplaat vastgezet. Maar eens gezet, vloeiende de papierstroom uit zijn eigen *Colombia* en reeg hij het ene blad na het andere aan de drooglijn.

Richard voerde uit, boog zich uitsluitend over de vorm en kon eindeloos getormenteerd worden door lay-outperikelen waarvan een ander nauwelijks beseftte dat het er allemaal toe deed. Richards inbreng maakte het verschil, ook al kon je nauwelijks de spreekwoordelijke vinger op zijn subtiele artistieke handtekening leggen.

Phossil was die zomer gefascineerd geraakt door het drukkersambacht en vond eindelijk een verklaring voor zijn onuitgesproken bibliotheekobsessie. Hij had de laatste tijd als literaire agent nauwelijks durven te zeggen dat vorm misschien wel even belangrijk was als de inhoud, maar na de Franse workshop met Richard, Robin en Rosie begreep hij dat hij stiekem altijd gelijk had gehad.

Richard las zelden boeken, hij analyseerde ze. Phossil had als cadeau een tweedehandsboek over Ortellius meegebracht en Richard had er een hele zomeravond in zitten kijken. Zijn verbeelding sloeg op hol, zoals ook bij een gewone lezer, alleen bij hem in de richting van lang vervlogen druktechnieken of lettertypes. Hij mompelde, alsof hij in dialoog ging met zichzelf en discussieerde over nieuwe vondsten of giswerk. Met welke methodes waren de illustraties in het boek tot stand gekomen? Phossil was geboeid naast hem in de zetel komen zitten en hij begon in geen tijd gepassioneerd de mechanische telprocedu-

res van de letterzetmachines uit te leggen. 'Are you really interested?' had Richard verbaasd gezegd. En Phossil had ja geantwoord. Hij nam Richards beïnkte woorden op als een drooggeblazen handgeschept aquarelvel en voorzag het van een bloedstollend denkframe dat sindsdien een opzichtelijke plek in zijn mentale werkkamer kreeg toegewezen.

Robin en Rosie drukten ook, maar zij waren in de eerste plaats de bezorgers van inhoud. Zij creëerden. In die zin vulden ze elkaar goed aan, als de kreupele en de blinde.

Robin had zo goed als alles van het drukken van Richard geleerd. Er hing daarom duidelijk een zeldzaam en diepgeworteld respect voor Richards kennis en meesterschap in het gezelschap. Robin en Rosie wilden zo veel mogelijk nog oppikken, want ze wisten maar al te goed dat er ooit een einde aan hun samenwerking zou komen. Daarom dat Richard ook elke kans greep om zijn passie zo lang mogelijk te kunnen uitoefenen en doorgeven. Het was zijn roeping als drukker, dat doorgeven. Dat had Phossil in de zetel in levende lijven ondervonden.

Richard stelde zich zoals steeds gedienschtig op en onderwierp zich aan de wensen en creaties van zijn leergierige vrienden. Het resultaat werd dan achteraf gewoonlijk wederzijds becommentarieerd. Scrutinerend voor zichzelf en plagerig aangedikt door de anderen tegelijkertijd.

Zo was de discussie over de correlatie tussen inborst en creatie ook begonnen. Een amusant aftasten van elkaars eigenzinnige keuzes en artistieke mankementen. Als drie geöliede Turkse worstelaars pijnloos speels rond de tafel. Phossil merkte meteen dat hij de gladheid en radheid van deze geoefende woordatleten miste, zeker in de Engelse taal, maar dat nam niet weg dat hij er in stilte van genoot, van de briljant gebruikte idiomen en meesterlijk ingebedde woordenstromen die onder buitenlanders en *non-natives* nauwelijks gebezigd werden.

Robin en Rosie hadden Richard klem gezet met zijn dagelijks verzekerde voorraad koeken in de buurt van zijn persen. Als een verholen snoeper, die uit zelfbehoud zijn nooddrantsoen veiligstelt voor de onvoorspelbare dagtaak van de letterzetter. Ze zagen de drukker in het algemeen, zichzelf in het bijzonder en Richard nog het meest als schoolvoorbeeld, gebukt gaan onder de wispelturigheid van het papier en zichzelf elke dag opnieuw verdwijnen in de timing van de traag drogende inkt en natuurlijk met handen en voeten gebonden aan de hoeveelheid geprepareerde kleurenmengsels van die dag. Dat maakte dat de drukker als dusdanig het frivole vrije buitenleven zonder al te veel bezwaren schuwde en dat hij gewillig in alle eenzaamheid in meestal stoffige, doch droge ruimtes de guerrillaoorlog met papier, inkt en techniek aanging en zo de eeuwige anonieme roem van drager verkoos.

En zo verliep het gesprek aan de tafel. Met goedkope cider als smeermiddel. Robin was het meest aan het woord. Er zat een onwaarschijnlijke scheppende energie in deze man die zich enkel liet bestieren door de eigenheid van het medium dat hij op dat moment hanteerde. Van de robuuste machinerie en de stalen wetmatigheid van het drukken zelf tot de ingetogen fijne motoriek van zijn steekbeitels voor zijn linogravures. Het waren uitsluitend natuurlijke wetten waar hij zich beredeneerd bij neerlegde en die hij als geen ander onder de knie wilde krijgen. Het dwong hem tot een curieuze onderdanigheid die meestal uitmondde in een plagerig verzoek tot Richard om alsnog een nieuwe kleur aan te maken of uiteindelijk toch een ander lettertype uit te proberen.

Het artisanale kon hij niet loslaten. In alles zocht hij voeling met originele materialen en processen. Zijn opleiding tot antropoloog zat er zeker voor iets tussen. En hij schreef alles op. 's Ochtends of 's avonds, als bij een droom, verwerkte hij zijn opgedane indrukken in dagboekfragmenten. Phossil vreesde er

ergens in vermeld te staan. En onder welke hoedanigheid? Geen idee welke indruk hij naliet. De enige aanleiding was de bizarre ontmoeting in Lake District geweest en het vluchtig uitwisselen van contactgegevens bij het korte afscheid. Ze waren in feite vreemden voor elkaar. Gelijkgezinden zeker wel, maar toch ook nog steeds vreemden. Dat kwam nog het meest tot uiting bij de intiemere momenten van de dag. De beleefde tijd en ruimte die elkaar gegund werd bij het wassen, slapen gaan of opstaan. Hij was sowieso de nieuwsgierige Belg die zich voor enkele dagen onbaatzuchtig had vrijgemaakt om zich bij te scholen in oude druktechnieken. 'Sure,' had Robin gemaïld, 'the more, the merrier!' Robin hield van die opofferingsbereidheid. Die onbaatzuchtige overgave voor creatie. En dat gold zeker voor zijn pottenbakken.

'Masters of fire, water, air and clay' noemde Robin hen. 'The four elements in one, if you like.' Vollediger kon een ambacht niet zijn. Hij zei het met enige trots. Niet dat hij zichzelf een 'thrower' beschouwde, hij gaf eerlijkheidshalve toe dat hij in zijn bewogen leven uitsluitend theekopjes had gedraaid, maar hij was wel een meesterkilnbouwer en beheerder van de grootste Japanse houtoven in het Verenigd Koninkrijk. De meeste gerenommeerde kleikneders van het eiland kwamen langs om hun rauwe materiaal in een lange vuursessie te laten omtoveren tot glanzende artefacten. De binding met hun creaties was intens, haast passioneel. Waarschijnlijk al door de fysieke bewerking, het kneden van de klei, het wringen van de vingers door de materie, het verleggen van aardse structuren. En het vuur uiteraard, de onvermijdelijke inferno, het louterende vagevuur dat de maker in een transpirerende extase brengt. Het moment van transitie dat hij in handen van de hitte legt en waarbij hij angstig afwacht of de vlammen zijn unieke stuk gegene zijn.